

Till:

Region Örebro län
Kultur & ideell sektor
Box 1613
701 16 Örebro

kulturplan@regionorebrolan.se

Stockholm 17 maj 2019

KLYS synpunkter på remissversionen av Örebro läns kulturplan 2020-2023

(Dnr: 19RS792)

KLYS har tagit del av remissförslaget till Region Örebro läns regionala kulturplan för perioden 2020-2023 (dnr: 19RS792), och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. I varje avsnitt i detta yttrande finns kortfattade kommentarer och förslag, där vi sammanfattar våra synpunkter och förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken och företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

En av KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t ex i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och utveckling får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

KLYS vill i detta yttrande uppmärksamma Region Örebro län på den aktuella konstnärspolitiska utredningen som presenterades våren 2018, och det faktum att det i utredningen konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".¹

Här i rutan nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden, när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

---

¹ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning? Hur kan man på andra sätt stödja de yrkesverksamma som vill utvecklas och vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios m m. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och/eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vilka regionöverskridande verksamheter finns och vad har regionen för utvecklingsmål för dessa?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

2 Övergripande synpunkter och dokumentets disposition

Region Örebro läns förslag till kulturplan för 2020-2023 är på det stora hela mindre konkret och av mer övergripande och allmänbeskrivande karaktär än flera andra regionala kulturplaner som vi läst. Dessutom saknar vi hänvisningar i planen om eventuella konkreta förslag på insatser kommer att presenteras i kommande årliga aktivitetsplaner eller motsvarande. Jämfört med många andra kulturplaner är det relativt svårt för KLYS att i detta yttrande mer specifikt strategiskt analysera och kommentera planens innehåll i sakfrågor som rör de professionella kulturskaparna i länet.

Vi ser dock högst positivt på att Region Örebro län i detta förslag till kulturplan för perioden 2020-2023 fäster stor vikt vid att skapa ett jämlikt och jämställt kulturliv (s. 16) och en *solidariskt fördelad kultur* (s. 14) i länet. Men vi uppfattar de i planen uttalade ambitionerna som motsägelsefulla. Planen innehåller ingående redogörelser för *den kulturella infrastrukturen* i länet. Det är bra. Men vi vill hävda att kulturplanen i allt för hög grad ger utrymme åt beskrivningar av bakgrund och nuläge för breda samhällsfrågor samt för kulturlivet och infrastrukturen i stora drag. Alldeles för lite utrymme i planen ges åt konstruktiva och konkreta förslag för den regionala kulturpolitiken att ta ställning till för den aviserade planperioden.

Skrivningen "under förutsättning att finansiering finns" återkommer i planens förslag på insatser. I våra ögon vore det önskvärt att en kulturplan i stället betonar att regionen avser se till att sådan finansiering finns, i annat fall riskerar planen bli en uppräkningslista av tomma löften, och inte en plan i ordets rätta bemärkelse.

Vi uppfattar att dokumentet som arbetsmaterial lägger fokus på att synliggöra vad som finns inom regional kultur, snarare än att presentera en saklig och insatsorienterad plan för hur konsten och kulturen ska stärkas i regionen under planperioden. Vi hoppas att ambitionen att förbättra situationen för professionella kulturskapare inom samtliga konstområden blir tydligare i det fortsatta årsvisa handlingsarbetet under den aviserade planperioden.

Ett levande kulturliv i hela regionen

Liksom många andra regioner i landet har Region Örebro län en hel del utmaningar när det gäller att upprätthålla en fungerande kulturell infrastruktur och ett kvalitativt kulturliv som omfattar och gör sig gällande i samtliga kommuner, stora som små, resursstarka som resurssvaga.

Vi vill påminna om risken för att de olika kommunerna kan komma att erbjuda mycket olika förutsättningar för kulturen. Vi frågar oss: Hur skapar regionen konkreta incitament för likvärdighet i regionens kulturella infrastruktur under planperioden? Kan man tänka sig införande av någon form av lägstanivå för kommunala kultursatsningar som fastslås regionalt?

Innehåll och disposition

Dokumentet är välskrivet men upplägget är något splittrat och frångår delvis normen för många av landets regionala kulturplaner idag. Vi uppfattar innehållet som mer redovisande än konstruktivt, vilket ger ett jämförelsevist tunt helhetsintryck, där det svepande överskuggar det konkreta. Vad vill regionen och vad avser regionen göra rent konkret inom de olika sakområdena som redovisas? Planen öppnar för fler frågor än den besvarar.

Vi finner en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak; somligt får väsentligt mer utrymme än annat. Vissa områden och sakfrågor redogörs detaljfattigt medan andra får mer fördjupande redogörelser.

Vi förstår såklart att detta dokument är övergripande strategiskt, och sannolikt ska kompletteras med (årliga) handlings- och aktivitetsplaner under planperioden. Kanske kunde regionens planering för detta för tydlighetens skull påpekas och framgå bättre i dokumentet, både översiktligt och specifikt inom konstområdena för vissa sakfrågor.

Scenkonstavsnittet är något inkonsekvent i hur rubrikuppdelningen av konstområden inom scenkonsten presenteras. Avsnittet kunde förslagsvis kompletteras med en inledande förklaring om vilka konstområden som regionen menar omfattas av begreppet *scenkonst*.

Dramatiken som konstområde och *dramatikeryrket* nämns inte i detta remissförslag, vilket vi hoppas åtgärdas i avsnitten om scenkonst och litteratur i slutversionen

Positivt att *spelkultur* uppmärksammas i ett eget avsnitt.

KLYS kommentar och förslag:

- Planen är på det stora hela mer redovisande och svepande än konstruktiv och konkret.
- Påpeka om planen ska kompletteras med årliga handlingsplaner under planperioden.
- Viktigt med regionala strategier för kommunal likvärdighet i regionen för resursfördelningen inom kulturverksamheter och professionellt kulturutbud till medborgare.
- Obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak.
- Gör gärna rubrikuppdelningen mer konsekvent i scenkonstavsnittet.
- Planen saknar helt skrivningar om *dramatik* och *dramatikeryrket*. Komplettera i scenkonst- och litteraturavsnitten.

3 Begrepp och definitioner

KLYS förespråkar generellt i regionala kulturplaner användningen av begreppet *professionell* (eller *yrkesverksam*) *kulturskapare* för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Vidare förespråkar KLYS, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet *konstnär* – när det används – betecknar verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast *bild- och formkonstnär*.

I detta remissförslag till kulturplan är regionens begreppsanvändning gällande professionella kulturskapare bra och i stort sett konsekvent i planen. Några undantag förekommer; t ex *kulturarbetare* (s. 17). *Konstnär* i den breda definitionen förekommer på några ställen, men även i betydelsen *bildkonstnär*.

Något som i KLYS ögon också är positivt i planens begreppsanvändning är att regionen överlag gör en tydlig åtskillnad mellan professionella kulturskapare och ideellt verksamma och amatörer i kulturlivet.

Kulturell mångfald

Vi saknar i planen specifika skrivningar om främjandearbete för *kulturell och konstnärlig mångfald*, och hur regionen under planperioden avser att arbeta praktiskt för att upprätthålla en bredd och variation i det samlade konstnärliga utbudet i regionen, samt hur goda förutsättningar för alla konstområden (även de mindre publika) ska kunna utvecklas. Jfr *Unescos* konvention till skydd för kulturell mångfald, som Sverige och EU anslutit sig till, och som också har bäring på den regionala nivån.

Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet

Vi välkomnar ambitionen med avsnittet ”Därför kultur!” på sidan 27, men vi saknar i planen övergripande definitioner av kultur- och konstbegreppen samt *kulturens egenvärde*. Visserligen är det mycket bra att kulturens egenvärde lyfts i ett eget stycke (s. 28), men redogörelsen är i våra ögon för korthuggen och i sak separerad från övriga kulturpolitiskt strukturmässiga ämnen, vilka ges mer omfattande utrymme i dokumentet. Vi ser gärna att regionen i slutversionen av kulturplanen kompletterar med skrivningar som kopplar kulturens egenvärde tydligare till hur regionens avser att arbeta under planperioden för att nå och upprätthålla de nationella kulturpolitiska målen som listas på sidan 7. Innebörden av begreppet *konstnärlig frihet* bör också lyftas i sammanhanget.

Vi saknar i planen också definitioner av begreppet *konstnärlig kvalitet* och kopplingar till ovanstående mål. Däremot sätter vi stort värde på att regionen lyfter kvalitetsfrågan på en rad ställen i planen, och att hög konstnärlig kvalitet för medborgarna är något regionen siktar på inom många konstområden.

I kvalitetssammanhanget bör distinktionen mellan amatör- och professionell kultur belysas.

KLYS kommentar och förslag:

- Bra begreppsanvändning gällande professionella kulturskapare. Men korrigerar gärna så att det blir konsekvent i hela planen kring detta begrepp. Använd genomgående ordet *professionell* ihop med *kulturskapare* om det är de professionella som skrivningen handlar om eller syftar på.
- Komplettera planen med skrivningar om begreppet *kulturell mångfald* och hur regionen övergripande ska främja förutsättningarna för samtliga konstområden i praktiken.
- Komplettera med skrivningar om *konstens egenvärde* och hur regionen ser på *konstnärlig kvalitet* kopplat till det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet och förnyelse.
- Komplettera gärna med skrivningar om *konstnärlig frihet*.

4 Samråd med professionella kulturskapare

Vi saknar i planen mer utförliga redogörelser för hur samverkans- och samrådsarbetet genomförts för framtagandet av planen. Skrivningarna i Bilaga 2 (s. 61) kunde utvecklas och läggas som ett avsnitt jämte övriga avsnitt i stället för som bilaga.

Enligt kultursamverkansmodellens förordning ska de regionala kulturplanerna tas fram "efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället". Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. Under 2017 undersökte vi det regionala samrådsarbetet med kulturskapare i landet och lanserade under hösten det året en samrådsguide med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. Se länk nedan² samt bilaga till detta yttrande.

KLYS verkar också för att samråden, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer i samarbete med våra medlemsorganisationer. När det gäller konsult/expertuppdrag t ex för deltagande i regionala samråd, har KLYS justerat upp arvodet fr.o.m. 1 januari 2018, eftersom den tidigare relativt låga arvodesnivån legat still i drygt fem år.

Vi betonar vikten av att en representant för ett konstområde är erkänt yrkesverksam. Vi ser gärna att en dialogrepresentant för ett konstområde är medlem i någon av KLYS medlemsorganisationer – något som borgar för professionalism och insyn i kultur- och konstnärspolitiska strukturer, både nationellt och regionalt, inom respektive konstområde.

Generellt när det gäller regionala kulturskaparsamråd vill vi understryka att det är viktigt att dialoggruppen omfattar och representerar dels kulturskapare från det s k fria kulturlivet, dels anställda vid kulturinstitutioner i regionen, och om möjligt dels sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Det är olyckligt om de institutionsanställda kulturskaparnas erfarenheter och synpunkter inte skulle komma fram på grund av obalans i representationen i kulturskapardialogerna, dvs. om vissa kulturskapare i regionen får egen direktrepresentation och dialog, medan institutionsanställda, oavsett anställningsform, kanske bara representeras kollektivt via någon person på ledningsnivå. KLYS understryker vikten av att regionen beaktar denna problematik och agerar för att lyfta *samtliga* professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

KLYS kommentar och förslag:

- Vi saknar ett fördjupande avsnitt om dialogarbetet och samråden inför framtagandet av kulturplanen.
- KLYS förespråkar inrättandet av ett konstområdesövergripande samråd med enskilda yrkesverksamma kulturskapare som representant för sin yrkesgrupp.

---

² http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/KLYS_broschyr_samradsguide_2017.pdf

- Kulturskaparsamråden bör vara öppna för representation från alla professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.
- Representanter för konstområden i dialogerna bör vara medlemmar i KLYS-organisationer.
- Ta hjälp av KLYS samrådsguide, eller kontakta KLYS kansli vid behov av stöd och råd i dialogarbetet med regionens professionella kulturliv.

5 Planens kulturpolitiska utgångspunkter och mål

Vi välkomnar Region Örebro läns upplägg med att i avsnitt 3, "Regional utveckling", framvisa en pedagogisk ambition och fördjupning, och redogöra för både kulturplanens funktion, kulturpolitiska inriktningar och kulturfrågors relationer och kopplingar till såväl som kulturpolitik som allmän samhällsutveckling på både internationell (*Agenda 2030*), nationell, regional och kommunal nivå. Vi vill dock anmärka på att nuvarande disposition av dokumentet, och inom främst kapitel 3 och 4, är aningen rörig för läsaren. Samverkan mellan nivåer, strategiska inriktningar, utvecklingsmål och prioriteringar är inte helt lätt att sortera ens för kulturpolitiskt vana ögon.

Vi välkomnar att regionen på sidan 9 poängterar att kulturplanen hanterar regional kulturutveckling med fokus på kvalitet och professionalitet, och lyfter fram en distinktion mellan professionell kultur och amatörkultur. I sammanhanget skulle det i detta avsnitt vara fördelaktigt med redogörelse för regionens definitioner av och syn på kultur- och konstbegreppet, kulturens egenvärde etc. i relation till strategiska inriktningar för planperioden (jfr vad vi skriver ovan i avsnitt 3).

Jämställdhet i kulturlivet är självfallet viktigt och något KLYS sätter högt på sin agenda. I stort ställer vi oss bakom Region Örebro läns engagemang och ambitioner i jämställdhetsfrågan som beskrivs i avsnittet Jämställdhet på sidan 17. Emellertid finner vi följande skrivning högst tvivelaktig i ett textstycke som även i andra meningar ger uttryck för en instrumentalisering av kulturen och konsten:

"Det kan också innebära att analysera hur människor framställs på scen eller i utställningar."

Denna formulering är vag i våra ögon och väcker frågor i sin generalisering, både i avsnittets sammanhang och i det att den står i en regional kulturplan som ska gälla i flera år. Vi undrar hur regionens ambition här är tänkt att i sak genomföras i praktiken. Vem eller vilken instans ska analysera konstnärliga verk? Vem ska ta del av analysen? Vad är målet rent konkret med en sådan analys?

Grundläggande för yttrandefriheten och den konstnärliga friheten som råder i Sverige är att politiker (och tjänstepersoner) inte lägger sig i eller styr konstens innehåll. Vi menar att ovanstående formulering antyder en inskränkning av den konstnärliga friheten. Vi vill understryka att en regional kulturplan bör förhålla sig främst till *konstnärernas förutsättningar* för fritt skapande av konsten snarare än till *vilken sorts konst* som de skapar. Se vidare vad vi skriver om *principen om armlängds avstånd* nedan.

I den partienkät³ som Konstnärernas Riksorganisation och sju andra bild- och formorganisationer gjorde inför valet 2018 svarade samtliga riksdagspartier och F! "ja" på frågan om "svensk kulturpolitik ska följa maktodelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet". Detta är en central del av *principen om armlängds avstånd*. Det är också värt att notera att alla riksdagspartier anser att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att

---

³ http://kulturvalet.se/Kulturvalet2018_partienkat-komplettsvar_13fragor.pdf

samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av *hög kvalitet*. Samtliga partier bekräftar även att man ska ha tillgång till ett mångfacetterat kulturutbud oavsett var man bor i landet.

Principen om armlängds avstånd

Vad vi kan se, saknar detta förslag till kulturplan ett särskilt avsnitt med skrivningar om regionens syn på *principen om armlängds avstånd*. Principen nämns visserligen föredömligt i planens förord (s. 4), men det framgår inte om och i så fall hur denna princip formellt sett ska gälla och fungera i den regionala kulturpolitiken i Region Örebro län under kommande planperiod.

Armlängds avståndsprincipen ser vi som en grundbult i kulturpolitiken på alla nivåer för att upprätthålla den konstnärliga friheten i det professionella kulturlivet. KLYS vill understryka vikten av att en region i sin kulturplan lyfter fram principen tydligt och övergripande, gärna under egen rubrik i ett separat avsnitt.

I anslutning till redogörelser för principen ser vi gärna också skrivningar i planen om det är så att regionen använder sig av oberoende konstnärligt sakkunniga i bedömningar och beslut om allehanda stöd till konst och kultur i regionen. Det vore också önskvärt om det redogörs i planen för hur regionen i praktiken avser att arbeta för att upprätthålla principen. Omfattar principen även tjänstepersonsnivån på regionala förvaltningar? Och i så fall hur?

KLYS vill påminna om vikten av att regionens kommuner antar samma princip i sitt kulturutvecklingsarbete, och att regionens kulturförvaltning bör verka för detta i sitt löpande arbete.

Kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet

I ovan nämnda partienkät svarade samtliga riksdagspartier och FI ”ja” på frågan om kulturen har ett egenvärde som gör att offentliga kulturanslag inte behöver motiveras med andra politiska syften. Partierna är alltså överens om att kulturen i sig är målet. Då konsten får vara fri skapas även förutsättningar för mervärden inom andra områden.

Vi värdesätter att regionen nämner kulturens egenvärde under egen rubrik på sidan 28. Som vi påpekar i avsnitt 3 ovan saknar vi dock ett specifikt avsnitt i planen, som samlat belyser regionens syn på kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och distinktionen mellan amatör- och professionell kultur. Har Region Örebro län någon generell kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik? Vi skulle gärna se mer utvecklade skrivningar om regionen har ett strukturellt övergripande arbete för att främja konstnärlig kvalitet och hur den regionala kulturutvecklingen relaterar till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.

I anslutning till utförligare redogörelser för kulturens eller konstens egenvärde samt kvalitetsbegreppet vore det önskvärt om regionen i sin plan också tydliggör sin syn på hur kvalitetsbegreppet relaterar till instrumentella aspekter på kulturen, och hur man avser att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet i relation till nyttoaspekter på kultur och konkret i regionens satsningar på kulturella och kreativa näringar.

Som sagt saknar vi även några skrivningar i planen om regionens syn på konstnärlig frihet, och om detta lyfts i den regionala kulturutvecklingen både generellt och specifikt på olika vis.

KLYS kommentar och förslag:

- Bra översikt i avsnitt 3 och 4, men dispositionen är aningen rörig.
- Planen saknar mer utförliga skrivningar om *principen om armlängds avstånd*, vilket bör

åtgärdas. Tydliggör, gärna i ett separat avsnitt, om armlängds avståndsprincipen kommer att följas i praktiken och om den även avses omfatta förvaltningsnivåns tjänstepersoner. Följer regionens kommuner principen?

- Tvivelaktig skrivning om att analysera konstens innehåll i avsnittet om jämställdhet (s. 17).
- Har regionen någon kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik?
- Hur är kopplingen mellan den regionala kulturutvecklingen och det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse?

6 Kulturskarpes villkor och regional konstnärspolitik

Som vi skriver inledningsvis konstaterar regeringens konstnärspolitiska utredning att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".⁴ Även om Region Örebro läns förslag till kulturplan inte har ett särskilt avsnitt om konstnärspolitik, finner vi att regionen i sin plan på ett förtjänstfullt vis framhåller de professionella kulturskaparna, konstnärlig kvalitet och professionell kultur och konst. Regionen betonar också föredömligt skillnaden mellan professionell kultur och amatörkultur.

Vi välkomnar att regionen har ett särskilt avsnitt om professionella kulturskapare i länet. Nog vore det då på sin plats om kulturplanen lyfte den statliga konstnärspolitiska utredningen här eller i något annat avsnitt i planen, och kopplade utredningen till vilka konstnärspolitiska åtgärder som regionen aviserar för planperioden. Vi hoppas att regionen åtgärdar detta i slutversionen. Vi tror också att det skulle vara relevant att i ett avsnitt om professionella kulturskapare i Örebro län nämna föreningen *The Art of Sweden* som ett exempel på en konstområdesövergripande organisation som verkar för goda villkor för yrkesverksamma kulturskapare i just Örebro län.

Vi hade överlag gärna sett mer konkretiseringar kring regionens kvalitetsarbete och konstnärspolitiska incitament för en hållbar regional kulturpolitik där de yrkesverksamma kulturskaparna är utgångspunkten för goda förutsättningar för vidgat deltagande, amatörkultur och ideell kulturutveckling i kommunerna och lokalsamhällena.

Liksom regeringens konstnärspolitiska utredning betonar, menar vi att professionella kulturskapare med erfarenheter och kunskaper från sina yrken har avgörande betydelse för konst- och kulturlivets utveckling i en region. Professionell konst och kultur är ofta utgångspunkt och förebild för amatörverksamheter och ideella krafter och initiativ. De yrkesverksamma kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgarna överlag i kulturlivet.

KLYS ser långsiktigt en fara i att ett motsatsförhållande kan uppstå mellan ideellt driven och professionell kultur, och att ekonomiska hänseenden tenderar att styra den regionala politiken mot kostnadseffektiva lösningar, där föreningsverksamhet och ideell kultur ibland stimuleras mer än professionell kulturutveckling. Risken tror vi är störst i gles- och landsbygd och i kommuner med mindre resurser och kompetens. Vi välkomnar att regionen i flera avsnitt i planen lyfter problematiken kring ett rättvist fördelat kulturliv i länet, men vi uppfattar stora delar som mer av lägesbeskrivningar än som konstruktiva förslag till åtgärder under kommande planperiod.

Inventering av kulturskaparna och deras förutsättningar

I Bilaga 1 (s. 59) nämns en rad kartläggningar som regionen gjort av olika delar av länets kulturliv. Dessa värdesätter vi, men vi saknar förslag i planen om att under planperioden mer samlat kartlägga och

⁴ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

inventera professionella kulturskapare inom olika konstområden och förutsättningarna att vara yrkesverksam i regionen. Vi rekommenderar att det görs en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma inom varje konstart, och vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna, samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar.

En sådan kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en välförankrad och utvecklad regional konstnärspolitik, som inger förtroende hos alla inblandade parter. Denna kartläggning bör naturligtvis jämkas med en eventuell kartläggning av regionens kulturella och kreativa näringar, som skulle bilda ett heltäckande underlag för den regionala kulturpolitikens företrädare. En regional kartläggning kan med fördel ta sin utgångspunkt i regeringens konstnärspolitiska utredning.

Kulturskapers ekonomiska villkor och upphovsrätt

Vi välkomnar att regionen i avsnittet om professionella kulturskapare (s. 25) påpekar att kulturskapare ska ersättas enligt gällande avtal och rekommendationer. Men vi menar att skrivningarna i avsnittet är alldeles för korthuggna och generella i saken. Förslagsvis bör planen kompletteras med ett särskilt avsnitt som samlat tar upp konstnärspolitiska sakfrågor, så som de yrkesverksamma kulturskaparnas ekonomiska villkor, och vikten av att följa gängse arvodes- och ersättningsnivåer *inom olika konstområden* när kulturskapare anlitas i regionalt finansierade verksamheter. Konkreta hänvisningar bör finnas till KLYS och våra medlemsorganisationers arvodesrekommendationer, t ex Författarförbundets, som gäller alla yrkesverksamma inom det litterära fältet som anlitas av regionalt finansierade institutioner. Som riktlinje för regionens kulturliv bör det påpekas att ersättningar ska följa gällande kollektivavtalsnivåer, även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa.

Upphovsrätten nämns bara i förbigående i planens avsnitt om kulturella och kreativa näringar. Vi ser gärna att slutversionen kompletteras med utförliga skrivningar om upphovsrättens betydelse för professionella kulturskapare som är verksamma i regionen. Förutom att vi gärna ser att regionen lyfter upphovsrätten i skrivningar som rör digitalisering, bör upphovsrätten även poängteras i mer generella ordalag i särskilda skrivningar om de professionella kulturskaparnas villkor, dvs. vikten av att regionen värnar om att respektera upphovsrätten i all offentligt arrangerad kultur.

MU-avtalet för bild och form

Ingenstans i planen nämns MU-avtalet (medverkans- och utställningsersättning för bild- och formutställningar), vilket i våra ögon är anmärkningsvärt och bör åtgärdas till slutversionen av planen.

Nuvarande formulering i avsnittet om professionella kulturskapare (s. 25) tycker vi är alldeles för vag och öppnar för godtyckliga beslut: "Utställningsarrangörer som får regionala kulturmedel ska ge skälig ersättning till professionella konstnärer som deltar i utställningar."

Att MU-avtalet i realiteten följs fullt ut är en av de största kulturpolitiska utmaningarna vi har i landet. Många gånger erhåller inte bild- och formkonstnärerna betalt för sin arbetstid vid utställningar, motsvarande hur däremot många andra kulturskapargrupper i den regionalt finansierade kulturen oftast ersätts för instudering och repetitionstid etc. utöver ersättningar för själva verken/föreställningarna.

För bild- och formkonstnärerna är det av största vikt med full tillämpning av MU-avtalet vid länets institutioner och utställningsarrangörer. Planen kunde gärna mer ingående lyfta hur regionala utställare och arrangörer i Örebro län i praktiken ska tillämpa MU-avtalet, eller vilka behov av resurstöd och kompetensutveckling som krävs för att främja tillämpningen av MU-avtalet hos regionens utställare och

andra aktörer med utställningsverksamhet. Vi föreslår att skrivningarna om MU tydliggörs, utvecklas och stärks upp i planen. Se vidare vad vi föreslår för åtgärder i saken i avsnittet om bild och form nedan.

Kulturskarpes arbetsmiljö

Ingen kulturskapare/kulturarbetare ska gå sönder på jobbet. Ofta är kulturskapare anlitade eller inhyrda för att genomföra ett specifikt arbete eller finnas på en viss plats vid ett visst tillfälle. Då är det viktigt att de har en trygg arbetsmiljö. Hos t ex emballerande kulturarbetare är det inte ovanligt med bristfälliga loger, arbetstider, och mycket annat. För denna sak är det viktigt att Region Örebro län i sin kulturplan uppmärksammar att även regionalt anlitade kulturskapare/-arbetare har rätt till en god arbetsmiljö.

Kompetensutveckling för kulturskapare

Vi saknar i planen en samlad redogörelse för regionens syn på kompetensutvecklingsfrågor gällande de yrkesverksamma kulturskaparna i Örebro län. Vi efterlyser ett tydligt grepp om hur regionen avser att hantera allehanda kompetensutveckling för kulturskapare som är bosatta och verksamma i regionen under planperioden. Det vore översiktligt bra för läsaren om kompetensutveckling sätts som en egen underrubrik i ett särskilt avsnitt om de professionella kulturskaparnas villkor, och att det där samlat redogörs för samtliga insatser gällande kompetensutveckling för yrkesverksamma kulturskapare inom alla konstområden.

Planen bör tydliggöra vikten av kompetenshöjande insatser och eventuella planer på att kulturaktörer med regionalt uppdrag ska ansvara för detta inom respektive område. Här hoppas vi att eventuella årliga aktivitetsplaner av olika slag ska konkretisera insatserna framöver.

Konstnärlig residensverksamhet

Detta förslag till kulturplan saknar nästan helt skrivningar om utveckling av residensverksamhet inom olika områden. Det enda som nämns är den generella avsikten att arrangera residens i länet inom bild och form-området, men inga konkreta insatser föreslås eller förevisas i planen.

Det vore önskvärt med skrivningar i planen kring vad regionen avser att göra samlat och konkret under planperioden för residensutveckling, t ex när det gäller samverkan mellan både de regionala kulturinstitutionerna och det fria professionella kulturlivet i regionen.

Kulturella och kreativa näringar

Vi ser positivt på att regionen i ett eget avsnitt lyfter fram utveckling av kulturella och kreativa näringar (KKN) och har en prioritering om utveckling av området. Det vore dock önskvärt med skrivningar om regionens *konstnärspolitiska* perspektiv på regional KKN-utveckling i regionen; att tydliggöra synergier mellan satsningar på kulturskapare och kulturrelaterade näringar i regionen. Avsnittet om professionella kulturskapare och avsnittet om KKN är helt separerade i planen, vilket blir i sig missvisande eftersom kulturskaparna utgör kärnan i kulturella och kreativa näringar. Tydliggör gärna kopplingarna mellan avsnitten bättre.

Vi skulle i planen gärna läsa mer om hur konstnärligt skapande relaterar till andra politikområden och näringar, och till regionens generella utvecklingsarbete kring kulturella och kreativa näringar, samt om balansen mellan instrumentella och konstnärliga aspekter på kulturlivet. Planerar regionen för KKN-samverkan med/mellan kulturella noder, kulturinkubatorer eller konstnärresidens? Finns det interkommunala, interregionala eller nationella samarbeten inom KKN-sektorn som är värda att nämna i kulturplanen?

Vi tycker generellt att det behövs en mer utförlig definition av kulturella och kreativa näringar (KKN) i planen. Inom EU brukar till exempel Eurostats definition lyftas fram:

”alla sektorer vars verksamhet bygger på kulturella värden och/eller konstnärliga och andra kreativa uttryck, oavsett om den verksamheten är marknadsorienterad eller inte, oavsett vilken struktur som genomför den och oavsett hur den strukturen är finansierad. I verksamheten ingår utveckling, skapande, produktion, spridning och bevarande av varor och tjänster som förkroppsligar kulturella, konstnärliga eller andra kreativa uttryck samt närliggande funktioner som utbildning eller förvaltning. I de kulturella och kreativa sektorerna ingår bland annat arkitektur, arkiv, bibliotek och museer, konsthantverk, det audiovisuella området (detta inkluderar film, television, dataspel och multimedia), materiellt och immateriellt kulturarv, design, festivaler, musik, litteratur, scenkonst, förlags- verksamhet, radio och bildkonst.”⁵

Digitalisering

I planens avsnitt om digitalisering saknar vi helt några konstnärliga perspektiv och digitaliseringens koppling till yrkesvillkor för kulturskapare.

Hur avser regionen att arbeta för att utveckla kopplingen mellan kulturskaparyrken och den digitala tekniken? Det vore på sin plats i en regional kulturplan med redogörelser för hur regionen ser på det faktum att digitaliseringen påverkar de professionella kulturskaparnas arbetsvillkor och skapar utmaningar när det gäller upphovsrätt, och ersättningar till upphovspersoner. Vilken hållning har regionen i sakfrågor kring upphovsrätten? Digitaliseringen kan dessutom med fördel kopplas till skrivningar om utveckling av kulturella och kreativa näringar (jfr avsnittet om kulturella och kreativa näringar ovan).

Finns det tankar kring ett digitalt kompetenscentrum i regionen, eller interregionalt, för att kunna utnyttja den nya tekniken? Att t ex musikkonserter ska kunna sändas vidare till fler än de som har möjlighet att åka till konsertlokalen kräver både kunskap och utrustning som inte alla har. Kommer det att satsas så att teknisk utrustning kan tillhandahållas? Detta är en sakfråga som även med fördel kan samordnas med närliggande regioner.

KLYS kommentar och förslag:

- Kartlägg och inventera professionella kulturskapare inom alla konstområden och förutsättningarna att vara yrkesverksam Örebro län.
- Komplettera planen med ett särskilt avsnitt om konstnärspolitik och specifika ekonomiska villkor för professionella kulturskapare i regionen, samt ev. insatser för kompetensutveckling.
- Komplettera planen med skrivningar om MU-avtalet inom bild- och formområdet.
- Komplettera planen med tydligare skrivningar om hur den regionala kulturpolitiken relaterar till regionala satsningar på digitalisering; hur kulturskaparnas yrken relaterar till regionens digitala satsningar i praktiken. Gärna i ett separat avsnitt om digitalisering.
- Utveckla skrivningar om att värna upphovsrätten där det är relevant, t ex i skrivningar om digitalisering och om kulturskaparnas villkor.
- Lyft i planen att även regionalt anlidade kulturskapare har rätt till en god arbetsmiljö.
- Utveckla skrivningarna om kulturella och kreativa näringar och hur kulturskaparna och konstnärspolitiken kopplas till dessa. Problematisera gärna relationen mellan konstnärligt skapande och instrumentella perspektiv.
- Redogör för konstnärlig residensverksamhet i länet.

---

⁵ Europaparlamentets och -rådets förordning (EU) nr 1295/2013 om inrättande av programmet Kreativa Europa 2014–2020. Kapitel I, Artikel 2.1.

7 Synpunkter gällande de olika konstområdena

7.1 Professionell teater-, dans- och musikverksamhet (s. 31-37)

Scenkonstavsnittet är något inkonsekvent i hur rubrikuppdelningen av konstområden inom scenkonsten presenteras. Avsnittet kunde förslagsvis kompletteras med en inledande förklaring om vilka konstområden som regionen menar omfattas av begreppet *scenkonst*.

Dramatiken som konstområde och *dramatikeryrket* nämns inte i detta remissförslag, vilket vi hoppas åtgärdas i avsnitten om scenkonst och litteratur i slutversionen

Alla regionala satsningar på att stärka arrangörsledet och nå ut i hela regionen inom scenkonsten är viktiga. I en lokal kontext i gles- och landsbygd kan det många gånger vara ideellt verksamma och amatörer som upprätthåller delar av infrastrukturen för scenkonsten, vid sidan av Riksteatern och enstaka kommunala satsningar. I detta avseende är det angeläget och positivt att se att regionen i sin kulturplan tydliggör gränsdragningar mellan vad som är satsningar på professionell scenkonstverksamhet och vad som är amatörverksamheter. Det är viktigt att planen klagör hur offentliga resurser, både regionala, kommunala och nationella, samordnas och fördelas på bästa sätt för en långsiktighet i regionens professionella scenkonstutveckling.

Vi finner planens musikavsnitt relativt tunt. I en kulturplans skrivningar om konstområdet musik skulle det vara på sin plats att påminna om att allehanda branschavtal ska följas för alla inblandade parter också inom musiklivet. Det gäller inte minst i samband med digital spridning av konst och musik. *Kulturrådet* kräver att alla som erhåller bidrag från dem ska följa *Musikerförbundets riksmunitariff* gällande löner och ersättningar för de musiker som anlitas. Detta är ett exempel som Region Örebro län borde ta efter och ställa som krav i sin kulturplan – både när Region Örebro län själva anlitar musiker och när det finns verksamheter som anlitar musiker och har en finansiering från regionen. Jämför vad vi skriver om ekonomiska villkor och upphovsrätt i avsnitt 6 ovan.

Vi välkomnar att regionen i planen påpekar den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten eftersom uppräknningen av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

7.2 Bild och form (s. 45-46)

KLYS medlem Konstnärernas Riksorganisation företräder fler än 3300 professionella bild- och formkonstnärer i Sverige. Organisationen arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

Nytt från 1 januari 2018 i Kultursamverkansmodellen är att riksdagen har infogat ett helt nytt ändamål: professionell bild- och formverksamhet. För att svara upp mot detta borde Region Örebro län tillföra ett par mål och satsningar på bild- och formkonstområdet.

Av kulturplanens ca 60 sidor behandlas bild- och formkonsten enbart på 1,5 sidor. Givet att bild- och form är ett nytt område utifrån samverkansmodellens finansieringsform sedan 2018 skulle vi gärna se större ambitioner inom fältet från regionens sida. Vi har förstått att det i regionen genomförts en MU-enkät för att förbättra hur denna ersättningsmodell efterföljs. Det tycker vi är mycket förtjänstfullt. Men som vi ovan påpekat är det anmärkningsvärt att planen saknar skrivningar om regionens hantering av

MU-avtalet kommande planperiod. Nedan följer utöver frågan om MU-avtalet de viktigaste sakerna att uppmärksamma inom bild- och formkonstområdet.

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. Detta konstateras bl a i den statliga utredningen "Konstnär - oavsett villkor?" (2018). Inkomsterna i denna kvinnodominerade sektor är alarmerande låga. Här behövs satsningar som gör det möjligt för konstnärer att vara yrkesverksamma i regionen. Idag tvingas merparten av bild- och formkonstnärerna i landet, även de yrkesverksamma, att producera offentligt finansierade utställningar utan att få betalt för sin arbetstid. Att tillämpa avtalet för Medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) är ett sätt att säkerställa att konstnärer får skäligen ersättningar för den arbetstid de lägger ned vid utställningar.

I juni 2017 lanserades "Årets konstkommuner 2017", en rikstäckande kommunundersökning för konstområdet. Här skulle fler aktörer, även privata byggherrar och fastighetsbolag, kunna tillämpa enprocentsregeln, till exempel genom att kommunerna skriver in enprocentsregeln i markanvisningar som i Göteborg, och i exploateringsavtal som i Tanums kommun.

Kultursamverkansmodellen handlar om att skapa synergieffekter genom samverkan. I den andan skulle dialogen och samarbetet kunna stärkas ännu mer mellan Regionen och kommunerna, exempelvis genom att använda Konstnärernas Riksorganisations manual "[Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik](#)" som innehåller metoder, checklistor och goda exempel från kommuner i hela landet.

KLYS föreslår att Region Örebro län i kulturplanen skriver in att den ska:

- Utarbeta en handlingsplan för professionell bild- och formkonst i dialog med konstnärerna.
- Utredda behoven av och möjliga platser för ett resurscentrum för bild- och formkonsten i dialog med regionens yrkesverksamma konstnärer.
- Säkerställa att professionella bild- och formkonstnärer som ställer ut i länet erhåller MU-avtalsenliga ersättningar, inklusive arvoden för sina omkostnader och för sin arbetstid. Införa en regional MU-avtalspott, liksom i Västra Götalandsregionen, till vilken arrangörer i länet kan söka medfinansiering för att konstnärerna ska få MU-avtalsenliga ersättningar inklusive ersättning för sin arbetstid.
- Stödja kommunerna så att enprocentsregeln kan införas i alla kommuner.
- Utveckla stödfunktioner och metodutveckling i dialog med de kommuner som vill stärka sitt arbete med konstnärliga gestaltningar vid om-, ny- och tillbyggnationer.
- Ge kompetens- och resurstöd så att kommunerna kan använda metoder och verktyg (så som cultural planning) för att kulturen ska genomsyra samhällsplaneringen, och underlätta för kommuner och privata exploatörer att tillämpa enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar.
- Uppmuntra kommunerna att skriva licensavtal med Bildupphovsrätt i Sverige.

7.3 Filmkulturell verksamhet (s. 41)

KLYS och vår medlemsorganisation Oberoende Filmares Förbund (OFF) uppfattar detta förslag till kulturplan som lite väl tunt när det gäller filmkulturell verksamhet. På filmområdet presenteras bara en enda punkt som regionen vill utveckla åren 2020-2023. Det är en bra punkt, men vi tänker att regionen parallellt bör utveckla och aktivt arbeta med konkreta åtgärder för professionellt verksamma inom film i länet. Detta oavsett om det rör sig om etablerade eller nya filmare. På det stora hela tycks inte regionen ha någon plan alls för de professionella, utan enbart ett fokus på film i skolan/film på fritiden.

Synpunkter på texten under rubriken "Det regionala uppdraget"

Punkt 1 och punkt 5:

- att stärka den kulturella infrastrukturen inom filmområdet i Örebro län.
- att genom omvärldsbevakning, kompetensutveckling samt regionalt och nationellt samarbete främja utvecklingen av film i länet.

Dessa punkter är i våra ögon vagt formulerade; de kan betyda lite vadsomhelst. Skrivningarna bör konkretiseras mer för att enklare kunna förstås, genomföras och följas upp i sak.

Vi undrar:

- Vad menas med att regionen vill "stärka den kulturella infrastrukturen", och hur ska detta genomföras under planperioden?
- Hur kan t ex kompetensutveckling se ut och vilken form ska insatser från regionens sida ta under planperioden?

Punkt 3:

- **ung** filmproduktion och talangutveckling - att ge **unga** och nya filmare möjlighet att **på fritiden** vidareutveckla sina skapande förmågor inom film genom exempelvis nätverk, fortbildning, tekniktillgång och ekonomiskt stöd.

Vi anser att denna punkt borde omformuleras och vidgas, t ex genom att uttalat inbegripa professionellt verksamma och nya filmare. Varför överhuvudtaget ha med ordet *ung* här? Speciellt då sista punkten i detta stycke delvis syftar till kompetensutveckling. Det blir motsägelsefullt.

7.4 Litteratur (s. 43-44)

KLYS och vår medlem Författarförbundet ser positivt på att litteraturen tycks ha en självständig roll i detta förslag till kulturplan, och att litteraturen knyts till bildning och upplysning. Det regionala uppdraget för litteraturområdet har ambitiöst formulerade punkter. Däremot är det anmärkningsvärt lite av förslag på handling för litteraturen som konstform under planperioden. Litteraturområdet omfattar mycket mer än bibliotekens verksamheter och läsfrämjande insatser. Nog kunde Region Örebro läns kulturplan ges ett mer omfattande avsnitt om litteraturen som konstform. Vi saknar i skrivningarna en medvetenhet och fördjupning kring förutsättningarna för hela den litterära kedjan och de yrken som begreppet "litterära upphovspersoner" omfattar (bl a författare, poeter, översättare, dramatiker).

Biblioterapi, som är en ny, populär forskningsgren, har uppenbarligen hamnat i blickfånget. Vi tror dock att en region bör hålla isär insatser för att utveckla litteraturen som konstform, och insatser där litteraturen används som verktyg för olika samhällsliga ändamål. Vi vill hävda att Region Örebro län bör dels förhålla sig avvaktande inför så ny forskning, dels avvaktande inför en sådan typ av instrumentalisering – för frågan är vad biblioterapi har med den professionella litteraturen att göra?

Planens avsnitt om litteraturen sammanfattas med enbart en (1) punkt för regionens ambitioner för planperioden. Här står det att regionen vill "skapa en hållbar och långsiktig infrastruktur för att främja litteratur i hela länet, i samverkan med fler aktörer **under förutsättning att finansiering finns** [vår understrykning/fetstil]". Det vi strukit under här gäller för de flesta konstområden i detta förslag till

kulturplan. Vi menar att det förstås bör stå i planen att regionen avser se till att sådan finansiering finns, i annat fall riskerar skrivningar bli tomma löften.

För övrigt saknar vi dramatikeryrket i litteraturavsnittet, liksom i scenkonstavsnittet.

Arvodesrekommendationer

Vi saknar skrivningar i litteraturavsnittet om vikten av att följa arvodesrekommendationer för yrkesverksamma inom litteraturen som anlitas offentligt. Det bör i avsnittet läggas till en för litteraturområdet specifik skrivning om att regionen ska följa Författarförbundets arvodesrekommendationer vid ersättning till litterärt yrkesverksamma för framträdanden i regionalt finansierade arrangemang, samt att regionen bör uppmana regionala och lokala arrangörer att alltid arvoda professionella kulturskapare vid alla sorters offentliga framträdanden i regionen. Vi vill understryka att dessa arvodesrekommendationer är minimirekommendationer, och att vi hoppas att regionen håller sig till generellt högre nivåer. (Jfr vad vi skriver ovan i avsnitt 6 om ekonomiska villkor.)

Litterärt yrkesverksamma med annan bakgrund

Vi föreslår att det i planen också sägs något om huruvida regionen avser att arbeta särskilt för att inkludera litterärt yrkesverksamma som har rötter i andra länder, och om insatser planeras för nyanlända professionella kulturskapare i regionen. Planen borde även där det är relevant specifikt redogöra för eventuella insatser i saken inom respektive verksamhetsområde.

Resursfördelning och geografisk spridning

Vi vill för övrigt påminna om, och betona vikten av att insatserna för litteraturen som konstform sprids och fördelas geografiskt i regionen. Detta bör påpekas i avsnittet.

8 Sammanfattande synpunkter

Region Örebro läns förslag till kulturplan för 2020-2023 är habilt skrivet, men på det stora hela mindre konkret och av mer övergripande och allmänbeskrivande karaktär än flera andra regionala kulturplaner som vi läst. Dessutom saknar vi hänvisningar i planen till att mer konkreta förslag på insatser presenteras i kommande årliga aktivitetsplaner eller motsvarande. Jämfört med många andra kulturplaner är det relativt svårt för KLYS att i detta yttrande mer specifikt strategiskt analysera och kommentera planen utifrån vad regionen har för kulturutvecklande avsikter för planperioden.

Detta är en mer redovisande än konstruktiv kulturplan, som öppnar för fler frågor än den besvarar. Skrivningen "under förutsättning att finansiering finns" återkommer i planens förslag på insatser. Det vore önskvärt att en kulturplan i stället betonar att regionen avser se till att sådan finansiering finns, i annat fall riskerar planen bli en uppräkningslista av tomma löften, och inte en plan i ordets rätta bemärkelse.

Regionen borde i sin kulturplan utförligare lyfta *principen om armlängds avstånd* och vilka riktlinjer som gäller i den regionala kulturpolitiken i Örebro län. Planen kunde också bättre definiera regionens syn på *kulturens egenvärde*, *konstnärlig kvalitet* och konstnärspolitiska incitament för *konstnärlig frihet* och en hållbar regional kulturpolitik.

Vi vill uppmana Region Örebro län att inrätta en konstområdesövergripande referensgrupp för det professionella kulturlivet, som kan fungera som en formell expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med och kring kulturplaner och årliga handlingsplaner. KLYS ser gärna ett löpande informationsutbyte med regionen i konstnärspolitiska frågor och om konstnärrepresentation i dialogarbetet.

Vi välkomnar regionens ambitioner och aviserade utvecklingsarbete inom kulturella och kreativa näringar. Vi ser dock gärna att de professionella kulturskaparnas helt centrala roll lyfts tydligare i detta sammanhang, och att regionen bättre beskriver i planen hur konstnärliga och instrumentella perspektiv ska balanseras för att garantera långsiktighet i satsningarna, och hur samverkan mellan kulturen och andra politikområden i länet ska fungera.

Vi vill slutligen tacka Region Örebro läns kulturförvaltning för att vi getts tillfälle att inkomma med dessa synpunkter på remissversionen av regionens kulturplan 2020-2023. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare